

**SERİ:XI, NO:29 “SERMAYE PİYASASINDA FİNANSAL RAPORLAMAYA İLİŞKİN
ESASLAR TEBLİĞİ” ÇERÇEVESİNDE FİNANSAL TABLOLARIN
HAZIRLANMASINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR**

Öncelikli amacı ortaklıkların finansal durumlarının performanslarının mevcut ve potansiyel yatırımcılara sunulması olan sermaye piyasasında finansal raporlama, özellikle uzun vadeli yatırım kararlarında yararlanılan önde gelen araçlardan birisidir. Bu nedenle finansal raporlamanın gerçeği doğru ve dürüst yansıtması hususunda Kurulumuzun hassasiyetinin kamuoyuna hatırlatılmasında fayda görülmektedir.

Bilindiği üzere 09.04.2008 tarihinde yürürlüğe giren Kurulumuzun Seri:XI, No:29 “Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği” (Seri:XI, No:29 Tebliği) ile borsa şirketleri, aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri ile bunların bağlı ortaklıkları, iştirakleri ve iş ortaklıkları 01.01.2008 tarihinden sonra başlayan hesap dönemlerinin ilk ara döneminden itibaren finansal tablolarını münhasıran Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yayımlanan Uluslararası Muhasebe / Finansal Raporlama Standartlarına (UMS/UFRS) göre hazırlamaktadırlar.

Anılan Tebliğ kapsamında UMS/UFRS’lere göre hazırlanan finansal raporlamanın kalitesinin artırılmasını teminen;

a) Dipnot açıklamalarına ilişkin hükümler dahil UMS/UFRS hükümlerinin eksiksiz uygulanması ve finansal tabloların önemli nitelikteki hatalardan arı hazırlanması,

b) UMS/UFRS’lerin özellikle işletme yönetimine takdir yetkisi tanıyan, öznel nitelikli hükümlerinin gerçeği doğru ve dürüst bir şekilde sunumu amacı dışında değerlendirilmemesi ve

c) Bağımsız denetim kuruluşları, bunların yöneticileri ve bağımsız denetçilerin (a) ve (b) bentlerinde belirtilen konulara ilişkin büyük titizlikle çalışmaları gerektiği

hususlarının önemle hatırlatılmasında ve UMS/UFRS’lerin münhasıran zorunlu olarak uygulanmakta olduğu ikinci yıla girerken Kurulumuzun bu amaçlarla hali hazırda tesis ettiği gözetim faaliyetlerine devam edeceğinin hatırlatılmasında yarar görülmektedir.

Bu amacın sağlanmasına katkıda bulunmak için 2007 yılı finansal tablolarının incelenmesi sonucunda ulaşılan tespitler ile genel olarak finansal tabloların hazırlanması ve bağımsız denetimi sırasında dikkat edilmesi gereken önemli hususlar aşağıda verilmektedir.

A. FİNANSAL TABLOLARIN İNCELENMESİ NETİCESİNDE ULAŞILAN TESPİTLER

Payları İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB)'nda işlem gören şirketlerin kamuya açıklanan 31.12.2007 tarihli finansal tablolarına ilişkin olarak Kurulumuzca yapılan incelemelerde genel olarak;

1) Finansal tablo dipnotlarında şirketlere özgü uygulamaları açıklamaktan uzak, standart ifadeler kullanıldığı dolayısıyla 108-115 nolu paragraf hükümleri başta olmak üzere UMS 1 (Finansal Tabloların Sunuluşu)'in kamuya açıklanacak hususlara ilişkin düzenlemelerinin gereğinin tam olarak yerine getirilmediği, bunun yanında yine UMS 1'in 36-41 paragraflarına uygun olarak dipnot bilgilerinin karşılaştırmalı olarak sunulmadığı,

2) UMS 1 paragraf 104 uyarınca bilanço, gelir tablosu, özsermaye değişim tablosu veya nakit akım tablosunda yer alan her bir kalemin, detaylı açıklamaların yapıldığı dipnot referansları ile birlikte gösterilmesi gerekmektedir birlikte, özellikle nakit akım ve özsermaye değişim tablolarında dipnot referanslarına yer verilmediği¹,

3) UMS 18 (Hasılat), paragraf 35 kapsamında hasılatın kaydedilmesine ilişkin olarak yapılan açıklamaların genel itibarıyla yetersiz olduğu, şirkete özgü hasılatın kaydedilmesine ilişkin politikaların ve hizmet sunumu gerçekleştiren ortaklıklarda işlemlerin tamamlanma düzeyinin belirlenmesinde kullanılan yöntemlerin açıklanmadığı,

4) Finansal tabloların kim tarafından ve hangi tarihte onaylandığı² ile ortakların veya diğer kişilerin finansal tabloları değiştirme yetkisine sahip olup olmadıklarına ilişkin açıklamaların UMS 10 (Bilanço Tarihinden Sonraki Olaylar) paragraf 17'ye aykırı olarak yapılmadığı,

5) Ortaklıkların erken uygulama seçeneğini kullanmadığı, Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yayımlanan ancak yürürlüğe girmeyen standart ve yorumlara ilişkin olarak; UMS 8 (Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminindeki Değişiklikler ve Hatalar)'in 30'uncu paragrafı kapsamındaki açıklamalara, anılan standardın 31'inci maddesi dikkate alınarak 2007 yılı finansal tablo dipnotlarında yer verilmediği,

6) UMS 1 paragraf 76'ya aykırı olarak özellikle şirket sermayesindeki payların nominal değeri, şirket sermayesindeki imtiyazlı pay sınıfı ve bunların sahibine sağladığı haklar hakkındaki bilgilere 2007 yılı finansal tablolarında yer verilmediği,

¹ Ayrıca Kurulumuzun 14.04.2008 – 18.04.2008 tarih ve 2008/16 sayılı Haftalık Bülteni'nde yayımlanan Finansal Tablo ve Dipnot Formatları Hakkında Duyurusu kapsamında Nakit Akım ve Özsermaye Değişim Tablolarına dipnotlardan ayırt edilecek biçimde bilanço ve gelir tablosu ile birlikte yer verilmesi gerekmektedir.

² Seri:XI, No:29 sayılı "Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği" kapsamında hazırlanan sorumluluk beyanlarının, finansal raporların ilanı ve bildirim sırasında kamuya açıklanmasının yanı sıra UMS 10 (Bilanço Tarihinden Sonraki Olaylar) çerçevesinde finansal tabloların kim tarafından ve hangi tarihte onaylandığına finansal tablolarda yer verilmesi gerekmektedir.

7) UMS 1 paragraf 126-c ve UMS 24 (İlişkili Taraf Açıklamaları) paragraf 12 uyarınca şirket kontrol eden ana ortağın veya nihai ana ortağın ismine açıkça yer verilmediği,

8) Giderleri fonksiyonel esasa göre sınıflandıran işletmelerin, UMS 1 paragraf 93 kapsamında amortisman ve itfa gideri, çalışanlara sağlanan giderler gibi giderlerin niteliği ile ilgili bilgi vermediği,

9) UMS 1 ve 24 kapsamında ilişkili tarafların tanımının yeterli açıklıkta yapılmadığı, şirket ile ilişkili taraf arasındaki ilişkinin niteliği ile verilen ve alınan teminatlar gibi gerekli açıklamalar konusunda dipnotlarda eksiklikler bulunduğu,

10) İşletme içerisinde oluşturulan maddi olmayan duran varlıklar ve diğer maddi olmayan duran varlıklar ayrımı yapılmak suretiyle maddi olmayan varlıkların dönem başı ve dönem sonu değerlerinin detaylı mutabakatı ile maddi olmayan varlıkların itfa paylarının dahil edildiği gelir tablosu kalemleri de dahil olmak üzere UMS 38 (Maddi Olmayan Duran Varlıklar) kapsamında maddi olmayan duran varlıklara ilişkin gerekli açıklamaların yapılmadığı, benzer şekilde UMS 16 (Maddi Duran Varlıklar) paragraf 73 kapsamında dipnotlarda yer verilmesi gereken maddi duran varlıkların dönem başı ve sonundaki defter değerlerinin ayrıntılı mutabakatının karşılaştırmalı olarak sunulmadığı,

11) Kıdem tazminatı karşılığına ilişkin olarak UMS 19 (Çalışanlara Sağlanan Faydalar) paragraf 120A çerçevesinde aktüeryal kayıp ve kazançların muhasebeleştirme politikasının, tanımlanmış fayda planı yükümlülüğünün bugünkü değerinin (uygun olduğu ölçüde) (c) bendindeki ayrıntılar sunulmak suretiyle açılış ve kapanış bakiyelerinin mutabakatının ve temel aktüeryal varsayımların dipnotlarda tam olarak sunulmadığı,

12) UMS 12 (Gelir Vergileri) çerçevesinde vergi gideri (geliri) ile muhasebe karı arasındaki mutabakatın paragraf 81-c'de belirtilen şekilde dipnotlarda sunulmadığı, aynı şekilde paragraf 81-g'de belirtilen şekilde her bir geçici fark, kullanılmamış mali zararlar ve vergi avantajları için gerekli bilgilere dipnotlarda yer verilmediği,

13) İnşaat muhasebesi uygulayan şirketlerde UMS 11 (İnşaat Sözleşmeleri)'in 39'uncu paragrafında açıklanması öngörülen dönem geliri olarak finansal tablolara yansıtılan sözleşme geliri tutarı, dönem içinde kaydedilen sözleşme gelirinin saptanmasında kullanılan yöntemler ile devam eden işlerin tamamlanma aşamasının saptanmasında kullanılan yöntemler ve UMS 11'in 40'inci paragrafında açıklanması öngörülen devam eden inşaat sözleşmelerine ilişkin olarak bilanço tarihine kadar katlanılan maliyetler ile finansal tablolara yansıtılan karların toplam tutarının dipnotlarda açıklanmadığı,

14) Özkaynak yöntemi ile muhasebeleştirilen iştiraklere ilişkin olarak UMS 28 (İştiraklerdeki Yatırımlar)'in 37'nci paragrafı çerçevesinde, söz konusu iştiraklerin varlık,

yükümlülük, hasılat ve kar veya zarar toplamları dahil olmak üzere özet finansal bilgilerine dipnotlarda yer verilmediği,

15) Finansal tablolarda yeni yürürlüğe giren UFRS 7 (Finansal Araçlar: Açıklamalar) kapsamında yapılan açıklamaların, söz konusu standardın getirdiği yükümlülükleri karşılamakta yetersiz kaldığı,

tespit edilmiştir.

B. FİNANSAL TABLOLARIN HAZIRLANMASINDA VE BAĞIMSIZ DENETİMİNDE ÖZELLİKLE DİKKAT EDİLECEK ÖNEMLİ HUSUSLAR

1) Muhasebe tahminlerinin yapılmasında ve varsayımların belirlenmesinde, işletmenin faaliyet gösterdiği ekonomik çevreye ilişkin göstergeler başta olmak üzere ilgili her unsurun objektif olarak dikkate alınması ve sorgulandığında kanıtlanabilir olması,

2) Özellikle aktif bir piyasası bulunmayan varlıkların (ve daha önce aktif bir piyasası bulunup da mevcut durumda aktif piyasası kalmayan) UMS/UFRS'lerin gerçeğe uygun değer ile değerlendirilmesini öngördüğü veya izin verdiği durumlarda, gerçeğe uygun değer hesaplamasının objektif ve sorgulandığında kanıtlanabilir olması,

3) UMS 2 (Stoklar) çerçevesinde, stokların net gerçekleştirilebilir değerlerinin hesaplanmasında özellikle tahmini satış fiyatının mevcut piyasa koşulları dikkate alınarak objektif olarak belirlenmesi ve hesaplanan net gerçekleştirilebilir değerlerin maliyetin altına düşmesi halinde farkın mutlaka giderleştirilmesi,

4) UMS 11 çerçevesinde, inşaat sözleşmelerinde yüklenici işletmenin gelecekte yapılacak işlere ilişkin maliyetlere katlanması durumunda, işe henüz başlanılmadığından, finansal tablolara o işe ilişkin olarak herhangi bir gelir kaydedilmemesi, standardın 27'nci paragrafı uyarınca söz konusu maliyetlerin geri kazanılması muhtemel olması halinde, yapılmakta olan işler olarak aktifleştirilmesi,

5) UMS 12'nin 24'üncü paragrafı uyarınca, indirilebilir geçici farklar nedeniyle ertelenmiş vergi varlığının muhasebeleştirilebilmesi için ileriki dönemlerde yeteri kadar vergiye tabi gelir oluşacağı muhtemel olması şartının gerçekleşip gerçekleşmediğinin objektif olarak değerlendirilmesi ve gerektiğinde aksine karine bulunmadığının kanıtlanabilmesi,

6) UMS 18 çerçevesinde,

a) Mal satışlarının muhasebeleştirilmesinde, başta mallar üzerindeki yönetim etkinliğinin sürdürülmemesi şartı olmak üzere standardın 14'üncü paragrafında belirtilen şartların sağlandığının teyit edilmesi,

b) Hizmet satışlarının muhasebeleştirilmesinde, başta işin tamamlanma düzeyinin güvenilir biçimde ölçülebilmesi olmak üzere standardın 20'nci paragrafında belirtilen şartların sağlandığının teyit edilmesi,

c) Muhasebeleştirilen hasılatın gerçeğe uygun değerle finansal tablolara alınmasında standardın 11'inci paragrafı uyarınca özellikle vadeli satışlarda satışın nominal tutarı ile gerçeğe uygun değeri arasındaki farkın ayrıştırılması (örneğin bir satış karşılığında belirli vadelerde para ile tahsilat söz konusu olduğunda aradaki fark dönemler itibariyle faiz geliri olarak sınıflandırılır),

7) UMS 27 (Konsolide ve Bireysel Finansal Tablolar) kapsamında, yatırım yapılan bir işletmenin faaliyet ve finansal politikaları üzerinde "kontrol gücünün" bulunup bulunmadığının tespit edilmesinde, sadece sahip olunan sermaye oranı değil yönetimde kontrolü sağlayan ortaklık sözleşmeleri gibi standardın 13'üncü paragrafında belirtilen diğer hususların da dikkate alınması,

8) UMS 28 kapsamında, yatırım yapılan bir işletmenin faaliyet ve finansal politikaları üzerinde "önemli etki" bulunup bulunmadığının tespit edilmesinde, sadece sahip olunan sermaye oranı değil yatırım yapılan işletmenin yönetim kurulunda temsil edilme gibi standardın 7'nci paragrafında belirtilen diğer hususların da dikkate alınması,

9) Her raporlama döneminde başta maddi ve maddi olmayan duran varlıklar olmak üzere UMS 36 (Varlıklarda Değer Düşüklüğü) kapsamında değer düşüklüğü testi yapılması ve sorgulandığında yapılan testlerin doğrulanabilir olması,

10) UMS 37 (Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar) kapsamında, aleyhe açılmış davalarda olduğu gibi geçmişteki bir olaydan kaynaklanan yükümlülükler için karşılık ayrılıp ayrılmayacağına ilişkin yapılacak değerlendirmelerde, ekonomik fayda içeren kaynakların işletmeden çıkma olasılığının objektif bir şekilde değerlendirilmesi, gerektiğinde yapılan değerlendirmenin objektifliğinin kanıtlanabilir olması ve standardın 25'inci paragrafında da belirtildiği üzere yükümlülük tutarının güvenilir bir şekilde tahmin edilmesi şartının çok nadiren sağlanamayacağı hususlarının unutulmaması,

11) Kamu otoriteleri tarafından verilen ceza vb. idari yaptırımlara ilişkin olarak dava açılmış olması halinde, UMS 37 kapsamında karşılık ayrılıp ayrılmayacağına ilişkin yapılacak değerlendirmelerde ekonomik fayda içeren kaynakların işletmeden çıkma olasılığının objektif bir şekilde değerlendirilmesi, gerektiğinde yapılan değerlendirmenin objektifliğinin kanıtlanabilir olması gerektiği ve standardın 25'inci paragrafında da belirtildiği üzere yükümlülük tutarının güvenilir bir şekilde tahmin edilmesi şartının çok nadiren sağlanamayacağı hususlarının unutulmaması,

12) Bir duran varlığın maddi veya maddi olmayan duran varlık olarak değerlendirilmesinde başta o varlığın fiziksel varlığının bulunup bulunmadığının dikkate alınması gerekmektedir birlikte, bazı varlıkların hem fiziksel hem de fiziksel olmayan unsurları bulunduğundan hangi unsurun daha ağır bastığının objektif olarak ortaya konarak hangi unsur ağır basıyorsa ona göre sınıflandırma yapılması,

13) Maddi olmayan duran varlıkların UMS 38 kapsamında gerçeğe uygun değerleri üzerinden izlenebilmeleri için standardın 8'inci paragrafında açık ve net bir şekilde tanımlanan "aktif piyasanın" bulunduğu objektif bir şekilde kanıtlanabilir olması,

14) İşletme içi yaratılan maddi olmayan duran varlıklara ilişkin yapılan harcamaların araştırma safhasına mı yoksa geliştirme safhasına mı yapıldığının tespitinde başta kullanıma ve satışa hazır hale gelebilmesi için tamamlanmasının teknik olarak mümkün olması ve yapılan harcamaların güvenilir bir biçimde ölçülebilmesi olmak üzere UMS 38'in 57'inci paragrafında belirtilen hususların objektif bir şekilde değerlendirilmesi ve sorgulandığında bunun kanıtlanabilir olması ve

15) Herhangi bir maddi olmayan varlığın yararlı ömrünün UMS 38 çerçevesinde sınırsız olduğu değerlendirilmesi yapılıyorsa standardın 122 ve 123'üncü paragrafları uyarınca finansal tablo dipnotlarında bu hususun kanıtlanması ve söz konusu paragraflarda belirtilen diğer açıklamaların yapılması, gerekmektedir.

Yukarıda yer alan hususlara ek olarak, şirketlerin faaliyet raporları ile finansal tablolarının karşılaştırılması ile şirketlerin UMS 14 (Bölgümlere Göre Raporlama) kapsamında raporlanabilir bölümlerin sınıflandırılması konusunda gerekli özeni göstermedikleri görülmüş olup, UFRS 8 (Faaliyet Bölümleri)'in 01.01.2009 tarihinden itibaren yürürlüğe girdiği de dikkate alınarak, raporlanabilir bölümlerin sınıflandırılması konusunda gerekli özenin gösterilmesi hususunun hatırlatılmasında yarar görülmektedir.

Bu kapsamda, finansal tabloların hazırlanmasında ve bunların bağımsız denetiminde (uygulanan bağımsız denetim tekniklerine ve elde edilen bulgulara çalışma kağıtlarında açık bir şekilde yer verilmesi gerekmektedir) A bölümünde verilen tespitler ile B bölümünde belirtilen hususlar başta olmak üzere Kurulumuzun finansal tablolara ve bağımsız denetime ilişkin tüm düzenlemelerine uyum konusunda azami dikkat ve özenin gösterilmesi gerekmektedir.

Genel bir uyarı niteliğinde olan işbu duyurunun, Kurulumuzun İMKB şirketlerinin 2007 yılı finansal tablolarını inceleme ve yukarıda verilen hususlar da dâhil olmak üzere gerekli görülmesi halinde sermaye piyasası mevzuatında belirlenen yaptırımların uygulanması haklarını ortadan kaldırmadığı tabiidir.